

1. Shrnutí

Z výsledků sčítání lidu, domů a bytů uskutečněného k 26. březnu 2011 vyplývají specifické charakteristiky demografické, sociální a ekonomické struktury kraje i jeho jednotlivých regionů.

- Sídelní strukturu Libereckého kraje, ovlivněnou zejména geografickým rázem krajiny (existence horských oblastí), charakterizuje velký počet menších obcí. Kraj tvoří 215 samosprávných obcí, z toho 39 měst. Více než 44 % obcí spadá do velikostní skupiny s méně než 500 obyvateli a žije zde necelých 6 % obyvatel kraje. Naproti tomu do tří největších měst Libereckého kraje je soustředěno 42,4 % obyvatel. Tomu také odpovídá vysoký podíl městského obyvatelstva (78,1 %), tj. čtvrtý nejvyšší mezi kraji České republiky. Z hlediska rozlohy je Liberecký kraj (po Hlavním městě Praha) druhým nejmenším krajem České republiky, hustota obyvatel je zde však lehce nadprůměrná. Vyšší míra zalidnění je patrná především ve vnitrozemských částech kraje, nízká hustota je pak typická pro horské oblasti a oblasti bývalého vojenského prostoru a uranové těžby.
- K 26. 3. 2011 bylo na území Libereckého kraje k trvalému pobytu přihlášeno 437 894 obyvatel, tedy o 9 710 osob více než při sčítání v roce 2001. Uvedený nárůst ovlivnilo kladné saldo především zahraničního stěhování i kladný přirozený přírůstek obyvatel.
- V souladu s mezinárodními doporučeními byly výsledky sčítání 2011 zpracovány podle místa obvyklého pobytu obyvatel. K okamžiku sčítání tak bylo v Libereckém kraji sečteno 432 439 obyvatel s obvyklým pobytem. Počet osob hlášených v kraji k trvalému pobytu převyšuje obvykle bydlících obyvatelstvo o 1,2 %, což je jeden z nejmenších rozdílů mezi kraji České republiky. Cizinci v Libereckém kraji představují 3,4 % obvykle bydlící populace a nejčastěji se jedná o občany Ukrajiny, Slovenska a Vietnamu. Nejvyšší podíl cizinců vykazuje okres Liberec (4,4 %), nejnižší okres Semily (2,1 %).
- Věková struktura obyvatel kraje odráží významné společenské změny. V důsledku nižší porodnosti a prodlužování délky života populace Libereckého kraje i celé České republiky stárne. Tato skutečnost se projevuje především v poklesu dětské složky populace a naopak přírůstku obyvatel starších 65 let. V roce 2011 představovaly téměř 70 % obyvatel Libereckého kraje osoby v produktivním věku (15 – 64 let). Dětská složka populace (děti do 14 let) tvořila 14,9 % a osoby nad 65 let věku 15,0 % obyvatel kraje. Stárnutí populace dokládá také průměrný věk, který se dlouhodobě zvyšuje a v roce 2011 dosáhl 40,7 let. Liberecký kraj v porovnání s republikovým průměrem i ostatními kraji vykazuje příznivější věkovou skladbu obyvatel, např. průměrný věk byl z mezikrajského pohledu třetí nejnižší. Z hlediska jednotlivých okresů kraje nejmladší obyvatelstvo žije v okrese Česká Lípa, nejstarší v okrese Semily.
- Za další společenský fenomén je možné označit odkládání sňatku do pozdějšího věku. V populaci je patrný pokles podílu ženatých a vdaných ve prospěch svobodných. V porovnání s republikovými hodnotami vykazuje Liberecký kraj 4. nejvyšší podíl svobodných a naopak 4. nejnižší podíl ženatých a vdaných. Nejvyšší zastoupení ženatých a vdaných pak vykazuje okres Semily, zatímco svobodných okres Česká Lípa. Liberecký kraj je současně regionem s třetí nejvyšší rozvodovostí.
- Nižší porodnost souvisí zejména s odsouváním mateřství do vyššího věku. Z demografických statistik vyplývá, že matce z Libereckého kraje bylo při narození prvního dítě v průměru 27,9 let. Podle výsledků sčítání v roce 2011 na 1 ženu ve věku 15 a více let připadlo 1,6 živě narozených dětí, resp. na 1 ženu ve věku 15 a více let mající děti průměrně připadaly 2,0 živě narozené děti. Jednalo se o hodnoty v podstatě odpovídající průměru České republiky. Více dětí pak mají ženy vdané, vyučené a nevěřící.
- Národností složení Libereckého kraje je téměř stejnorodé. Českou národnost deklarovalo více než 94 % obyvatel, kteří národnost uvedli. Nejpočetnější národnostní menšinou jsou slovenští občané (6 053 osob), následovány občany ukrajinské (2 567 osob) a německé národnosti (1 774 osob). Dvě národnosti uvedlo 2 415 obyvatel.
- Podíl „rodáků“ dosahuje v Libereckém kraji 43,4 %. V rámci kraje jsou však patrné značné rozdíly – nejvíce rodáků eviduje okres Semily (46,7 %), nejméně (v souvislosti s poválečným osidlováním a pozdější migrací spojenou s rozvojem těžby uranu) okres Česká Lípa (37,7 %).
- Otázku náboženství zodpovědělo pouze 55,4 % obyvatel kraje. Mezi věřící (hlasící i nehlásící se ke konkrétní církvi nebo náboženské společnosti) se zařadilo 12,9 % obyvatel, tzn. 23,2 % těch, kteří na tuto otázku odpověděli. Liberecký kraj se tak umístil mezi třemi kraji s nejnižším podílem věřících osob. Z celkového počtu věřících hlásících se k církvi uvedlo téměř 55 % římskokatolické vyznání.
- Vzdělanostní struktura obyvatel kraje disponuje nadprůměrným podílem osob se středním vzděláním nebo vyučením bez maturity (35,9 %). Naopak nižší zastoupení zde mají osoby se středním vzděláním s maturitou, nástavbovým nebo vyšším odborným vzděláním (29,8 %) a osoby vysokoškolsky vzdělané

(9,6 %). Nejvyšší podíl vysokoškoláků je soustředěn v okrese Liberec (11,6 %), ale ani tento okres nedosáhl republikového průměru (12,5 %).

- Ekonomicky aktivní osoby ke dni sčítání tvořily 48,2 % populace kraje, přičemž podíl nezaměstnaných dosáhl 10,8 %. V kraji bylo zjištěno třetí nejvyšší zastoupení pracujících důchodců (5,5 % zaměstnané ekonomicky aktivní populace). Mezi ekonomicky neaktivními převažovali ze 47,7 % nepracující důchodci, dalších 30,5 % tvořili studenti a žáci. Míra ekonomické aktivity v kraji dosahuje nepatrně nadprůměrné hodnoty a mezi kraji je čtvrtá nejvyšší.
- Struktura zaměstnaných odpovídá průmyslovému charakteru Libereckého kraje. V průmyslu je v kraji zaměstnáno 31,7 % osob se zjištěným odvětvím činnosti. Jedná se tak o výrazně nadprůměrný a zároveň třetí nejvyšší podíl mezi kraji. Významnější postavení má také velkoobchod a maloobchod, opravy a údržba motorových vozidel (9,2 % zaměstnaných) a stavebnictví (6,5 % zaměstnaných).
- Za prací vyjíždí 41 305 osob (58 % mužů), z toho 83,7 % denně. Většina (56,0 %) zmíněných osob vyjíždí do jiné obce okresu, 22,1 % do jiného kraje. Počet vyjíždějících osob převážil nad počtem dojíždějících osob, saldo dojížděky činilo -6 233 osob.
- Počet hospodařících domácností v kraji se za posledních 10 let zvýšil o 2,2 %. Významný podíl na tomto výsledku měly domácnosti jednotlivců, které dnes představují více než třetinu hospodařících domácností v kraji, což v mezikrajském srovnání znamená čtvrtý nejvyšší podíl. Naproti tomu úplných rodin se závislými dětmi ubývá.
- V otázce vybavenosti bytových domácností bylo zjišťováno pouze vybavení počítačem a připojením k internetu. Počítač v Libereckém kraji vlastnilo 54,5 % bytových domácností a 50,8 % jich mělo připojení k internetu. Kraj tak patří k regionům se spíše nižším vybavením těmito technologiemi.
- Celkový počet domů se mezi roky 2001–2011 navýšil o 8,8 %. V důsledku útlumu výstavby bytových domů zaznamenaly vyšší tempo růstu rodinné domy. Počet obydlených domů vzrostl o 10,6 %, neobydlené domy o 2,3 %. Neobydlené domy se na domovním fondu podílely více než jednou pětinou a jednalo se o třetí nejvyšší podíl v mezikrajském srovnání. Nejčastějším důvodem neobydlenosti bylo využití objektu z důvodu rekreace.
- Obydlené domy v kraji byly v průměru postaveny před zhruba 58 lety, jednalo se tak o třetí nejstarší domovní fond v České republice.
- Počet obydlených bytů od sčítání v roce 2001 vzrostl o téměř 6 % a většina z nich se nachází v bytových domech (55,5 %). Obydlené byty v rodinných domech měly převahu pouze v okrese Semily. Z pohledu vlastnictví nejméně významně vzrostl podíl bytů v osobním vlastnictví (z 10,6 % na 18,2 %) na úkor bytů družstevních a nájemních. Ve struktuře však převažují obydlené byty ve vlastním domě (34,2 %). Během 10 let vzrostl počet neobydlených bytů v kraji o 23,5 %. Početně největší skupinu neobydlených bytů představují byty sloužící k rekreaci.
- Na 1 obydlený byt v průměru připadá 2,46 osob (průměrná hodnota) a na 1 obytnou místnost 0,77 osob (druhý nejvyšší podíl mezi kraji). Ze zjištěných hodnot vyplývá, že vodovodem je vybaveno 99,6 % bytů, připojením na kanalizaci však pouze 70,6 % bytů (druhý nejnižší podíl v ČR). Převažující způsob vytápění představuje ústřední topení (75,6 % bytů). Na plyn ze sítě je napojeno 54,1 % obydlených bytů, což je druhý nejnižší podíl mezi kraji. Nadprůměrné zastoupení mají v kraji byty se sníženou kvalitou (6,4 % obydlených bytů).